

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 83/01-85

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Juraja Babjaka a zo sudcov Eduarda Báránaya a Ľubomíra Dobríka vo veci podnetu na začatie konania JUDr. J. B., K., zastúpeného advokátom JUDr. T. Š., K., pre porušenie práv podľa čl. 50 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Úradom finančnej polície Slovenskej republiky, Správou kriminálnej a finančnej polície Prezídia Policajného zboru v Bratislave; Okresným úradom vyšetrovania Policajného zboru v Martine a Okresným úradom vyšetrovania Policajného zboru vo Zvolene v súvislosti s trestnými stíhaniaми vedenými proti nemu na Okresnom úrade vyšetrovania Policajného zboru v Martine pod sp. zn. ČVS-OUV-23/20-2000 a na Okresnom úrade vyšetrovania Policajného zboru vo Zvolene pod sp. zn. ČVS-293/10-ZV-99 po verejnom ústnom pojednávaní konanom 6. decembra 2001 na verejnom zasadnutí 24. januára 2002 takto

r o z h o d o l :

Práva JUDr. J. B. podľa čl. 50 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd p o r u š e n é n e b o l i .

O d ô v o d n e n i e :

I.

JUDr. J. B. (ďalej len „navrhovateľ“) sa prostredníctvom svojho právneho zástupcu obrátil na Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) podaním z 23. mája 2001 označeným ako „Podnet na začatie konania na vyslovenie porušenia čl. 50 ods. 2 Ústavy SR a čl. 6 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd“. Toto podanie bolo doplnené ďalšími tromi písomnými podaniami, viacerými listinami (najmä články z tlače) a tiež ústne.

Ústavný súd kvalifikoval podania navrhovateľa ako podnet na začatie konania pre porušenie práv podľa čl. 130 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) účinnej do 1. júla 2001, resp. § 18 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Podnet bol prijatý na ďalšie konanie po jeho predbežnom prerokovaní uznesením č. k. III. ÚS 83/01-12 z 31. augusta 2001, pričom vo veci samej ústavný súd konal na verejnom ústnom pojednávaní 6. decembra 2001.

Navrhovateľ namietal porušenie svojich práv podľa čl. 50 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „prezumpcia nevinny“, resp. „dohovor“) zo strany troch odporcov, a to Úradu finančnej polície Slovenskej republiky, Správy kriminálnej a finančnej polície Prezídia Policajného zboru v Bratislave (ďalej len „finančná polícia“); Okresného úradu vyšetrovania Policajného zboru v Martine (ďalej len „martinský úrad vyšetrovania“) a Okresného úradu vyšetrovania Policajného zboru vo Zvolene (ďalej len „zvolenský úrad vyšetrovania“).

Navrhovateľ zhrnul porušenie prezumpcie nevinoty na tretej strane svojho prvého podania z 23. mája 2001. Tu uviedol, že odporcovia sa porušenia dopustili tým, že

- „ - zverejnili podrobnú informáciu o mojom údajnom protizákonomnom postupe (trestnej činnosti) skôr, ako bolo začaté trestné stíhanie,
- umožnili prístup médiám k trestnému spisu v neprípustnom rozsahu v rozpore s § 2 ods. 2, 8a, 65 Tr. por. A § 11 ods. 1d Zákona o informáciách,
- podrobným skutkovým a čiastočne právnym rozborom vecí vo všetkých prípadoch fakticky konštatovali moju vinu,
- vytvorili alebo umožnili vytvoriť podmienky pre reálne ohrozenie využitia práv mojej obhajoby“.

V tomto podaní bol uvedený aj návrh nálezu, ktorý by mal ústavný súd vo veci samej vydať: „Úrad finančnej polície SR, v čl. „Trestná činnosť súvisiaca s exekučným konaním“ uverejnenom v čísle 18-19/2000 časopisu Dane a právo v praxi, vyšetrovateľ OÚV PZ Martin a vyšetrovateľka OÚV PZ Zvolen, konajúci vo veciach ČVS-OÚV-23/20-2000 resp. ČVS-OÚV-293/10-ZV-99 informovaním médií nad rámec oprávnenia, daného Trestným poriadkom porušili právo navrhovateľa byť považovaný za nevinného, kým súd nevysloví právoplatným odsudzujúcim rozsudkom jeho vinu, garantované čl. 50 ods. 2 Ústavy SR a čl. 6 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.“

Na verejnom ústnom pojednávaní navrhovateľ zotrval na citovanom návrhu nálezu. Na upresnenie vo vzťahu k martinskému úradu vyšetrovania a zvolenskému úradu vyšetrovania však dodal, že porušenie prezumpcie nevinoty u prvého spája s článkami „Trestná činnosť súvisiaca s exekučným konaním“ (Dane a právo v praxi č. 18-19/2000 z 13. septembra 2000), „Miliardový podvod“ (Moment zo 6. októbra 2000), „Vysoká škola tunelovania“ (Profit z 18. septembra 2000) a „Ad: Vysoká škola tunelovania“ (Profit z 3. novembra 2000) a u druhého s článkom „Vyše miliardy fuč“ (Pravda z 20. apríla 2001).

Navrhovateľ vo svojich tvrdeniach zdôraznil najmä tieto skutočnosti.

Právnym základom a východiskom podnetu má byť § 8a Trestného poriadku. Tento v ods. 1 ustanovuje, že orgány činné v trestnom konaní pri informovaní verejnosti o svojej činnosti poskytovaním informácií oznamovacím prostriedkom sú povinné dbať na to, aby neohrozovali objasnenie skutočností dôležitých na posúdenie veci, nezverejňovali o osobách, ktoré majú účasť na trestnom konaní, údaje, ktoré priamo nesúvisia s trestnou činnosťou, a aby neporušili zásadu, že dokiaľ právoplatným odsudzujúcim rozsudkom nie je vina vyslovená, nemožno na toho, proti komu sa vedie trestné konanie, hľadiť ako by bol vinný (podľa ods. 2 citovaného ustanovenia z označených dôvodov odopru poskytnutie informácií). Nepripustným a nadmerným informovaním tlačových médií (podľa navrhovateľa niektoré články obsahujú celé pasáže z uznesení o vznesení obvinenia, médiám bolo umožnené nahliadnuť do trestných spisov, prípadne im boli dané k dispozícii niektoré listiny) odporcovia nerešpektovali § 8a Trestného poriadku. To malo za následok aj porušenie prezumpcie nevinny, ktorá je v označenom ustanovení implikovaná. Keby boli odporcovia obmedzili prístup k informáciám v súlade s týmto ustanovením, boli by rešpektovali aj prezumpciu nevinny. Pokiaľ však napr. vyšetrovateľ de facto umožní novinárovi oboznámiť sa s obsahom trestného spisu, dopúšťa sa okrem iných pochybení aj hrubého porušenia tohto princípu. Navrhovateľ tiež označil konkrétne časti v už citovaných článkoch, ktoré majú znamenať faktické konštatovanie jeho viny.

Ani jeden z odporcov nesúhlasil s tvrdeniami navrhovateľa o porušení prezumpcie nevinny v súvislosti s jeho trestnými stíhaniami.

Finančná polícia uviedla ako písomne, tak aj ústne, že o trestnom stíhaní navrhovateľa informovala tlač až po vznesení obvinenia martinským úradom vyšetrovania 28. augusta 2000. Ide o informácie len ohľadne martinského úradu vyšetrovania (nie zvolenského úradu vyšetrovania) v súvislosti s článkami „Dvoj miliardový tunel“ (Pravda z 30. augusta 2000), „Trestná činnosť v súvislosti s exekučným konaním“ (Dane a právo v praxi č. 18-19/2000 z 13. septembra 2000), „Vysoká škola tunelovania“ (Profit z 18. septembra 2000) a „Miliardový podvod“ (Moment zo 6. októbra 2000). Dôvodom poskytnutia informácií médiám bola preventívna činnosť smerujúca k poukázaniu na

vysokú spoločenskú nebezpečnosť v tom čase rezonujúcich prípadov závažnej trestnej činnosti ekonomického charakteru, ktorej súčasťou boli aj exekučné konania.

Všetky informácie poskytnuté médiám (na základe súhlasu vyšetrovateľa) nepresiahli rámec výroku uznesenia o vznesení obvinenia, pričom ani v jednom prípade nešlo o takú informáciu, ktorá by znamenala porušenie zásady prezumpcie nevinny. Navrhovateľ bol označený len iniciálkami a procesným postavením v trestnom konaní (obvinený). V žiadnej z informácií podanej médiám finančnou políciou nebol navrhovateľ označený za vinného a ani médiá samotné ho za vinného neoznačili. Nie je dôvodné ani tvrdenie navrhovateľa, že by finančná polícia informovaním médií ohrozila využitie práv jeho obhajoby v trestnom konaní.

Martinský úrad vyšetrovania v písomnom vyjadrení uviedol, že všetky navrhovateľom predložené články v tlači boli uverejnené až po vznesení mu obvinenia z ich strany 28. augusta 2000. Poprel tvrdenia navrhovateľa, že médiá mali prístup k vyšetrovaciemu spisu, že uvedený úrad vyšetrovania konštatoval jeho vinu v tlači (konštatovať vinu alebo rozhodnúť o nevine môže len príslušný nezávislý súd) a ohrozil využitie práv jeho obhajoby.

Médiám boli z jeho strany informácie poskytnuté v zmysle § 8a Trestného poriadku. Išlo však o informácie vychádzajúce a z dôvodu objektívnosti uvádzané v intenciách výroku uznesenia o vznesení obvinenia, za dodržania všetkých zásad trestného konania a len v rámci Trestného poriadku. Príslušný vyšetrovateľ nebol autorom žiadneho článku, žiadne články neautorizoval a ani nespracúval právne stanoviská pre médiá.

Zvolenský úrad vyšetrovania v písomnom vyjadrení k podnetu navrhovateľa a tiež aj na verejnom ústnom pojednávaní zotrval na stanovisku, že ani riaditeľ a ani príslušný vyšetrovateľ alebo iný pracovník ich úradu v trestnej veci navrhovateľa nekomunikoval s novinármi a ani neposkytol žiadne údaje. Nikto nepýtal súhlas od vyšetrovateľa na poskytnutie informácií masmédiám čo do možnosti zverejniť prípad vrátane rozsahu poskytnutej informácie. Odpis uznesenia o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia

navrhovateľovi bol z jeho strany doručený Úradu finančnej polície, odboru Banská Bystrica (ako predkladateľovi realizačného návrhu) v zmysle čl. 13 ods. 8 nariadenia ministra vnútra Slovenskej republiky č. 77/1997.

II.

Z listín, ktoré boli ústavnému súdu predložené účastníkmi konania alebo ktoré si zadovážil sám, vyplývajú tieto skutočnosti.

Martinský úrad vyšetrovania uznesením sp. zn. ČVS-OUV-23/20-2000 z 28. augusta 2000 začal trestné stíhanie a vzniesol obvinenie proti trom osobám vrátane navrhovateľa. U Ing. J. V. a Ing. M. O. (bývalý predseda a člen predstavenstva ZŤS TEES Martinské strojárne, a. s., Martin) išlo o skutky právne kvalifikované ako trestné činy zneužívania informácií v obchodnom styku, porušovania povinností pri správe cudzieho majetku a poškodzovania veriteľa, ktoré mali byť spáchané v roku 1998 ku škode označenej organizácie, jej veriteľa VÚB, a. s., Bratislava a neoprávnenému prospechu pre DMD FIN, a. s., Trenčín.

U navrhovateľa išlo o skutok právne kvalifikovaný ako trestný čin zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 158 ods. 1 písm. a) a ods. 2 písm. a) a c) Trestného zákona. Tento mal spáchať ako súdny exekútor v roku 1998 ku škode ZŤS TEES Martinské strojárne, a. s., Martin vo výške 900 795 546,75 Sk a neoprávnenému prospechu pre DMD FIN, a. s., Trenčín. Podstata trestného konania mala spočívať vo vykonaní exekúcie predajom hnutelných vecí, kde navrhovateľ neoprávnene označil cenné papiere poškodenej organizácie (akcie) za hnutelné veci, ktoré po vykonaných neúspešných dražbách neskôr prevzala zvýhodnená organizácia za polovicu odhadnej ceny. Navrhovateľ mal pritom porušiť ustanovenie § 132 Exekučného poriadku, keďže nevykonal všetko, čo je potrebné na zachovanie alebo výkon práv z cenných papierov, a ani nepožiadal príslušný súd o vydanie poverenia na vykonanie takého úkonu.

Navrhovateľovi bolo označené uznesenie doručené 7. septembra 2000. Dňa 4. júla 2001 martinský úrad vyšetrovania vyšetrovanie ukončil a podal okresnému prokurátorovi v Martine návrh na podanie obžaloby na navrhovateľa za stíhaný skutok. Obžaloba bola podaná na Okresný súd v Martine 28. augusta 2001. Podľa navrhovateľa uvedený súd doposiaľ v tejto veci nekonal ani hlavné pojednávanie.

Zvolenský úrad vyšetrovania uznesením sp. zn. ČVS: OUV-293/10-ZV-99 zo 17. apríla 2001 začal trestné stíhanie a vzniesol obvinenie proti trom osobám vrátane navrhovateľa. Ing. P. Ď. a Ing. I. M. (generálny riaditeľ, resp. finančný riaditeľ PPS Detva Holding, a. s.) sú stíhaní pre skutok právne kvalifikovaný ako spolupáchateľstvo k trestnému činu poškodzovania veriteľa. Tento mali spáchať v priebehu rokov 1997 a 1998 ku škode veriteľa označenej organizácie, to znamená Všeobecnej úverovej banky, a. s., pobočky Zvolen.

U navrhovateľa išlo o skutok právne kvalifikovaný ako trestný čin zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 158 ods. 1 písm. a) a ods. 2 písm. a) a c) Trestného zákona. Tento mal spáchať ako súdny exekútor v roku 1998 obdobným spôsobom konania ako v predošlom prípade ku škode PPS Detva, a. s., Detva vo výške 1 419 137 000,- Sk a neoprávnenému prospechu v uvedenej výške pre DMD Holding, a. s., Trenčín.

Navrhovateľ prevzal označené uznesenie 9. mája 2001. Vyšetovanie v tejto veci ešte nebolo skončené, a teda ani podaná obžaloba prokurátorom na súd.

Ústavnému súdu boli navrhovateľom predložené fotokópie nasledovných článkov z tlače (podľa chronológie): 1. „Dvoj miliardový tunel“ (Pravda z 30. augusta 2000), 2. „Napĺňanie odkazu Júliusa Tótha“ (Pravda zo 4. septembra 2000), 3. „Vytunelované Martinské strojárne sú v ťažkej kríze“ (Hospodárske noviny zo 4. septembra 2000), 4. „Trestná činnosť súvisiaca s exekučným konaním“ (Dane a právo v praxi č. 18-19/2000 z 13. septembra 2000), 5. „Vysoká škola tunelovania“ (Profit z 18. septembra 2000), 6. „Miliardový podvod?“ (Moment zo 6. októbra 2000), 7. „Ad: Vysoká škola tunelovania“ (Profit z 3. novembra 2000), 8. „Tunel na druhú“ (Pravda z 15. januára 2001), 9. „Martinské

memento“ (Pravda z 15. januára 2001), 10. „Vyše miliardy fuč“ (Pravda z 20. apríla 2001), 11. „Lieta exšéf exekútorov v miliardovom tuneli ?“ (Nový čas z 3. júla 2001), 12. „Vyšetrovatelia skončili“ (Pravda z 10. júla 2001) a 13. „Dodržiava sa princíp prezumpcie nevinny ?“ (Pravda z 10. júla 2001).

Navrhovateľ na verejnom ústnom pojednávaní v upresnenom návrhu nálezu, ktorý by mal ústavný súd vyniesť, namietal porušenie prezumpcie nevinny takto: finančná polícia ohľadne článku č. 4, martinský úrad vyšetrovania ohľadne článkov č. 4, č. 5 (s poukazom aj na článok č. 7) a č. 6 a zvolenský úrad vyšetrovania vo vzťahu k článku č. 10. Takto sformulovaný návrh nálezu vymedzuje predmet posudzovania ústavného súdu. To však samozrejme neznamena, že by ústavný súd predmet posudzovania vytrhával z celkového kontextu predložených dôkazov a len z prípadných nedostatkov vo formulácii návrhu nálezu zo strany navrhovateľa vyvodzoval preňho nepriaznivé dôsledky.

III.

Navrhovateľ namietal porušenie zásady prezumpcie nevinny garantovanej čl. 50 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 2 dohovoru.

Podľa čl. 50 ods. 2 ústavy: „Každý, proti komu sa vedie trestné konanie, považuje sa za nevinného, kým súd nevysloví právoplatným odsudzujúcim rozsudkom jeho vinu.“

Podľa čl. 6 ods. 2 dohovoru: „Každý, kto je obvinený z trestného činu, sa považuje sa nevinného, dokiaľ jeho vina nebola preukázaná zákonným spôsobom.“

Navrhovateľom označené články v tlači, v ktorých mali odporcovia fakticky skonštatovať jeho vinu zo spáchania trestných činov, boli publikované po vydaní uznesení o vznesení obvinenia zo strany martinského úradu vyšetrovania a zvolenského úradu vyšetrovania (28. augusta 2000 a 17. apríla 2001). Možno teda konštatovať, že navrhovateľ bol v tom čase osobou, proti ktorej sa viedlo trestné konanie, resp. osobou obvinenou, a preto požíval ochranu vyplývajúcu z prezumpcie nevinny. Nie je podstatné, že niektoré

články boli publikované v období medzi vydaním uznesení o vznesení obvinenia a ich doručením navrhovateľovi. Podľa slovenského Trestného poriadku sa osoba stáva obvinenou vydaním uznesenia o vznesení obvinenia, a nie až momentom jeho oznámenia (podľa § 163 ods. 1 Trestného poriadku treba uznesenie o vznesení obvinenia oznámiť obvinenému do troch dní, najneskôr však na začiatku jeho prvého výsluchu).

Prezumpcia neviny je jednou zo základných zásad trestného konania (§ 2 ods. 2 Trestného poriadku). Z uvedeného vyplýva nielen to, že ju majú v prvom rade zabezpečiť orgány činné v trestnom konaní, ale aj to, že práve tieto orgány ju môžu na druhej strane tiež porušiť.

Aj z doterajšej rozhodovacej činnosti Európskeho súdu pre ľudské práva v Štrasburgu (ďalej len „európsky súd“) a tiež ústavného súdu je zrejmé, že okrem súdu môže porušenie prezumpcie neviny prichádzať do úvahy aj u iného orgánu činného v trestnom konaní. Vo veciach európskeho súdu *Alenet de Ribemont v. Francúzsko* (rozsudok z 10. februára 1995, séria A, č. 308) a *Daktaras v. Litva* (rozsudok z 10. októbra 2000, č. 42095/98) išlo o vyšetrojúce osoby, resp. prokurátora. Podľa právneho názoru ústavného súdu sa prezumpcia neviny neobmedzuje len na trestné konanie, v ktorom sa má rozhodnúť o vine toho, proti komu sa konanie vedie, ale má aj širší dosah (PL. ÚS 12/98). Rešpektovanie tohto princípu má zabezpečiť nielen súd v súdnom konaní, kde sa rozhoduje o vine, ale aj iné orgány činné v trestnom konaní, ktoré pôsobia v predsúdnom štádiu, tzv. prípravnom konaní, teda prokurátor, vyšetrovateľ a policajný orgán. Aj nevhodné výroky orgánov prípravného trestného konania, ktoré by sa v podstate rovnali vysloveniu viny trestne stíhanej osoby, by mohli porušiť prezumpciu neviny, a to najmä vtedy, pokiaľ by napr. podnietili verejnosť uveriť, že trestne stíhaná osoba je vinná, a prejudikovali by hodnotenie faktov kompetentným súdom (III. ÚS 116/01).

Martinský úrad vyšetrovania a zvolenský úrad vyšetrovania sú štátne orgány, u ktorých prichádza do úvahy porušenie prezumpcie neviny. Takýmto orgánom je však aj finančná polícia. Táto sa v oboch trestných veciach navrhovateľa zúčastnila preverovacej činnosti, to znamená postupu pred začatím trestného stíhania podľa deviatej hlavy

Trestného poriadku (§ 158), pričom jej tzv. realizačné návrhy tvorili jeden z významných podkladov pre začatie trestného stíhania a vznesenie obvinenia. V zmysle § 12 ods. 11 Trestného poriadku sa však aj postup podľa jeho deviatej hlavy považuje za trestné konanie. Finančná polícia ako orgán činný v trestnom konaní (§ 12 ods. 1 Trestného poriadku) je preto tiež subjektom spôsobilým porušiť prezumpciu nevinu.

Účelom zásady prezumpcie nevinu je chrániť každého, kto bol obvinený z trestného činu, pred vyslovením výroku o vine bez toho, aby bola jeho vina preukázaná v súlade so zákonom (rozsudok európskeho súdu vo veci Nölkenbockhoff v. Nemecko z 25. augusta 1987, séria A, č. 123, § 33). Jej hlavným účelom je chrániť obvineného pred akýmkoľvek súdnym rozhodnutím alebo inými výrokmi príslušných úradných osôb („State officials“), ktoré sa rovnajú vysloveniu jeho viny bez toho, aby bola táto predtým preukázaná v súlade so zákonom (rozsudok európskeho súdu vo veci Rushiti v. Rakúsko z 21. marca 2000, č. 28389/95, § 31). Z prezumpcie nevinu tiež vyplýva, že žiadny štátny orgán (vrátane jeho ústavných činiteľov) nie je oprávnený vysloviť vinu či rozhodnúť o vine osoby, proti ktorej sa vedie trestné konanie, ešte predtým, ako ju vyslovil príslušný súd právoplatným odsudzujúcim rozsudkom (PL. ÚS 12/98).

Prezumpcia nevinu je jedným zo základov spravodlivého trestného konania. K jej porušeniu dôjde, ak výroky príslušnej úradnej osoby („public official“), ktoré sa týkajú osoby obvinenej z trestného činu, odrážajú alebo vyjadrujú názor, že je vinná, a to ešte pred tým, ako bola jej vina preukázaná v súlade so zákonom. Postačuje, dokonca aj pri absencii formálneho konštatovania, tiež argumentácia nasvedčujúca tomu, že úradná osoba považuje obvineného za vinného (napr. Daktaras v. Litva, § 41 a obdobne Allenet de Ribemont v. Francúzsko, § 35).

Európsky súd preto aj vo veci Daktaras v. Litva zdôraznil význam výberu slov zo strany úradných osôb v ich výrokoch pred tým, ako bola obvinená osoba prejednaná súdom a uznaná vinnou z trestného činu (§ 41). Vo veci Allenet de Ribemont v. Francúzsko sa už predtým zaoberal v týchto súvislostiach aj vzťahom slobody prejavu podľa čl. 10 dohovoru a prezumpcie nevinu. Keďže sloboda prejavu zahŕňa slobodu prijímať a rozširovať

informácie, prezumpcia neviný nemôže zabrániť príslušným orgánom informovať verejnosť o prebiehajúcom trestnom vyšetrowaní. Vyžaduje však, aby to robili so všetkou uvážlivosťou a opatrnosťou („with all the discretion and circumspection“), ktorá je nevyhnutná, pokiaľ má byť prezumpcia neviný rešpektovaná (§ 38).

V poslednej dobe európsky súd zdôraznil základný rozdiel vo výrokoch úradných osôb, ktoré majú vzťah k prezumpcii neviný, napr. v rozhodnutiach o prijateľnosti („Decision as to the admissibility“) sťažnosti č. 38087/97 Samuel St. Clavier Hibbert v. Holandsko a sťažnosti č. 27785/95 Adam Wloch v. Poľsko z 26. januára 1999, resp. 30. marca 2000. Uviedol, že treba robiť rozdiel medzi výrokmi, ktoré odrážajú alebo vyjadrujú názor, že dotknutá osoba je vinná, a výrokmi, ktoré iba vyjadrujú stav podozrenia („a state of suspicion“). Prvé porušujú prezumpciu neviný, zatiaľ čo druhé boli považované za prijateľné alebo nezávadné („unobjectionable“) v rôznych situáciách posudzovaných európskym súdom (napr. Lutz v. Nemecko, rozsudok z 25. augusta 1987, séria A, č. 123, § 62; Englert v. Nemecko, rozsudok z 25. augusta 1987, séria A, č. 123, § 39; Nölkenbockhoff v. Nemecko, § 39 a Leutscher v. Holandsko, rozsudok z 26. marca 1996, č. 52/1994/499/581, § 31).

Skutočnosť, či namietané výroky úradnej osoby porušujú prezumpciu neviný, má byť posudzovaná v kontexte osobitných okolností, za akých boli tieto výroky urobené (Daktaras v. Litva, § 43; Adolf v. Rakúsko, rozsudok európskeho súdu z 26. marca 1982, séria A, č. 49, § 36 – 41).

IV.

1. Navrhovateľ označil a zdôraznil nasledovné konkrétne časti v článkoch z tlače, ktorými odporcovia porušili jeho prezumpciu neviný.

V článku (č. 4) „Trestná činnosť súvisiaca s exekučným konaním“ (Dane a právo v praxi č. 18-19/2000 z 13. septembra 2000) ide o túto časť: „Uvedené skutočnosti potvrdzujú, že predstavitelia ZŤS TEES Martinské strojárne, a. s. Martin Ing. Jaroslav V.

a Ing. Milan N. konali v zhode so zástupcom DMD HOLDING, a. s. a DMD FIN, a. s. Trenčín a so súdnym exekútorom JUDr. Jánom B. s úmyslom previesť hnutel'ný a hlavne nehnuteľný majetok na spoločnosť DMD FIN, a. s. za čo najnižšiu cenu a tým vedome poškodiť iných veriteľov, najmä VÚB, a. s. Bratislava a taktiež na úkor materskej spoločnosti ZŤS TEES Martinské strojárne, a. s. Martin, nakoľko na uvedený majetok, t. j. na akcie spoločnosti ZŤS TEES Martinské strojárne, a. s. Martin bola vykonávaná exekúcia ďalším exekútorom.“

V článku (č. 5) „Vysoká škola tunelovania“ (Profit z 18. septembra 2000) navrhovateľ namietal záver článku: «„Hoci konanie obvinených vykazuje znaky skutkovej podstaty trestného činu poškodzovania veriteľa, ak ho posudzujeme komplexne, ide o premyslené podvodné konanie s cieľom presunúť majetok zo spoločnosti ZŤS TEES Martinské strojárne do ostatných dcérskych spoločností a následne na DMD Fin,“ hovorí zástupca riaditeľa ÚFP. Podľa polície tak spôsobili martinským strojárňom škodu najmenej za 900 mil. Sk a VÚB Bratislava za 222 mil. Sk. Podľa polície je však reálny predpoklad, že škody budú ešte vyššie.»

V článku (č. 7) „Ad vysoká škola tunelovania“ (Profit z 3. novembra 2000) navrhovateľ poukazuje na toto „Stanovisko redakcie: Autor vychádzal z osobných rozhovorov s vyšetrovateľmi, ako aj z vyšetrovacích spisov Okresného úradu vyšetrovania Martin a Úradu finančnej polície, kde sa konštatujú všetky skutočnosti (s výnimkou poslednej), ktoré vo svojej reakcii J. B. označuje za nepravdy. Profit podobne ako iné slovenské periodiká si len plnil svoju povinnosť informovať verejnosť, pričom podotýkame, že v rámci zachovania prezumpcie nevinny sme neuvádzali plné meno exekútora. Z vyššie uvedených dôvodov pokladáme uverejnenie materiálu za postačujúce.“

V článku (č. 6) „Miliardový podvod ?“ (Moment zo 6. októbra 2000) navrhovateľ namieta časť: „Vyšetrovateľ začal trestné stíhanie aj voči exekútorovi JUDr. Jánovi B. z Košíc, ktorý manažmentu pri spomínanej transakcii aktívne pomáhal. Okresný súd v Martine v júni minulého roku označil ním vykonanú exekúciu za neprípustnú a rozhodol

o jej zastavení. To však nič nemení na skutočnosti, že spomínaná trojica sa podľa vyšetrovateľa dopustila trestného činu.“

V článku (č. 10) „Vyše miliardy fuč“ (Pravda z 20. apríla 2001) navrhovateľ napáda časť, v ktorej má podľa neho ísť o opis skutkového deja z uznesenia zvolenského úradu vyšetrovania o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia zo 17. apríla 2001. Jej znenie je nasledovné: „Súdny exekútor J. B. na základe poverenia Okresného súdu vo Zvolene vydal exekučný príkaz na vykonanie exekúcie predajom hnutelných vecí, kde neoprávnene a v rozpore s Exekučným poriadkom označil aj cenné papiere. Exekúcia cenných papierov bola vykonaná na základe spomínanej notárskej zápisnice, pričom po dvoch vykonaných neúspešných dražbách tieto akcie, ktoré boli znalecky ohodnotené na 40,16 Sk za jednu akciu, odovzdal spoločnosti DMD Holding, a. s., Trenčín za polovicu odhadnutej ceny, teda za 20,08 Sk za akciu. Tým exekútor podľa vyšetrovateľa porušil ustanovenie Exekučného poriadku, lebo nevykonal všetko potrebné na zachovanie alebo výkon práv z cenných papierov a ani nepožiadal príslušný súd o vydanie poverenia na vykonanie takéhoto úkonu. Tým mal podľa vyšetrovateľa spôsobiť škodu pre PPS, a. s., Detva viac ako 1,4 mld. Sk. Obvinený exekútor je za podobné konanie stíhaný aj v prípade ZŤS TEES Martin.“

Finančná polícia a martinský úrad vyšetrovania sa bránili, že pokiaľ poskytli informácie masmédiám v súvislosti s trestnou vecou navrhovateľa vedenou na označenom úrade vyšetrovania, bolo to len v rámci uznesenia o vznesení obvinenia z 28. augusta 2000. Zvolenský úrad vyšetrovania namietal, že informácie o trestnej veci navrhovateľa u nich vedenej na základe uznesenia o vznesení obvinenia zo 17. apríla 2001 masmédiám neposkytol.

2. Ústavný súd musí posudzovať navrhovateľom napádané výroky v kontexte slovenskej právnej úpravy trestného konania, uznesení o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia navrhovateľovi a tiež celkového znenia označených článkov.

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno trestne stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Podľa § 160 ods. 1 Trestného

poriadku ak zistené skutočnosti nasvedčujú tomu, že bol spáchaný trestný čin ... vyšetrovateľ alebo policajný orgán začne bez meškania trestné stíhanie. Podľa § 163 ods. 1 Trestného poriadku ak je na podklade zistených skutočností dostatočne odôvodnený záver, že trestný čin spáchala určitá osoba, vydá vyšetrovateľ bez meškania uznesenie, že sa táto osoba stíha ako obvinený.

Z čl. 17 ods. 2 ústavy teda vyplýva aj subjektívne právo každého, aby nemohol byť trestne stíhaný (ako obvinený) inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Aby bolo dané tomuto subjektívnemu právu zadosť, určitá osoba môže byť podľa Trestného poriadku (odhliadnuc od výnimiek) trestne stíhaná len vtedy, ak po prvé sú tu skutočnosti nasvedčujúce tomu, že bol spáchaný trestný čin, a po druhé ak v rámci takýchto skutočností existuje dostatočne odôvodnený záver, že trestný čin spáchala práve táto osoba. Právna prax zvykne používať aj slovné spojenie, že osoba môže byť trestne stíhaná vtedy, ak u nej existuje „dôvodné podozrenie zo spáchania trestného činu“ (toto spojenie používa napr. aj dohovor v čl. 5 ods. 1 písm. c).

Dôvodné podozrenie zo spáchania trestného činu, ktoré odôvodňuje trestné stíhanie osoby ako obvineného, je nepochybne nižšej kvality ako to podozrenie, ktoré odôvodňuje postavenie obvineného pred súd podľa § 176 ods. 1 Trestného poriadku (ak výsledky vyšetrovania dostatočne odôvodňujú postavenie obvineného pred súd, prokurátor podá obžalobu). Iba ak súd po príslušnom konaní dospeje k záveru, že výsledky dokazovania preukazujú mimo rozumných pochybností, že obvinený (obžalovaný) trestný čin spáchal, odôvodňuje takýto záver (najvyššej kvality) vyslovenie viny (a nie iba dôvodného podozrenia vyššej alebo nižšej kvality).

Orgány činné v trestnom konaní sa neodlišujú navzájom ani tak v tvrdeniach o spáchaní trestného činu obvineným, ako skôr v spôsobe, akým to robia. Súd deklarujúci jeho vinu vyslovuje tento záver v podstate bez výhrad (mimo rozumných pochybností), zatiaľ čo orgány prípravného konania (prokurátor, vyšetrovateľ a policajný orgán) to robia s menšími alebo väčšími výhradami. Vyšetrovateľ, ktorý vznáša obvinenie, vyslovuje tvrdenie o spáchaní trestného činu s výhradou „nasvedčujúcich skutočností“ podľa § 160

ods. 1 Trestného poriadku a „dostatočne odôvodneného záveru“ podľa § 163 ods. 1 Trestného poriadku.

Je logické, že pokiaľ trestné stíhanie predstavuje zásah alebo podmienku zásahu do osobnej slobody jedinca v zmysle čl. 17 ods. 2 ústavy, pričom má byť opodstatnené zákonnými dôvodmi a vedené zákonným spôsobom, príslušné orgány činné v prípravnom trestnom konaní môžu takto konať iba na základe pozitívnych tvrdení o spáchaní trestného činu obvineným. Práve takéto tvrdenia, ktoré majú byť tiež náležite podložené zákonne získanými informáciami, sú jednou zo záruk proti svojvoľnému postupu štátnych orgánov a ich nedôvodnému zásahu do ústavných práv a slobôd občanov. Samotné tvrdenia orgánov činných v trestnom konaní o spáchaní trestného činu obvineným nie sú preto zásahom do prezumpcie nevinoty, pokiaľ sú vyslovené s výhradami, ktoré odôvodňujú postavenie jednotlivých orgánov činných v trestnom konaní a tiež štádium trestného konania.

3. Článkom (č. 4) „Trestná činnosť súvisiaca s exekučným konaním“ (Dane a právo v praxi č. 18-19/2000 z 13. septembra 2000) mala byť podľa navrhovateľa porušená prezumpcia nevinoty zo strany finančnej polície a martinského úradu vyšetrovania.

Tento článok bol publikovaný v označenom časopise v rubrike „Zo správ finančnej polície“, pričom aj na záver je uvedené: Úrad finančnej polície SKFP – P – PZ. Pod nadpisom článku je úvod: „V auguste 2000 vzniesol vyšetrovateľ Okresného úradu vyšetrovania v Martine na základe návrhu na začatie trestného stíhania spracovaného Úradom finančnej polície obvinenie trom osobám.“ Samotný text článku začína: „Exekútor JUDr. Ján. B. bol obvinený z trestného činu zneužitia právomoci verejného činiteľa podľa § 158 ods. 1 písm. a, ods. 2 písm. a, c zákona č. 140/1961 Zb. Trestného zákona v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“).“ V ďalšom texte článku sú viaceré časti z uznesenia o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia z 28. augusta 2000 vrátane časti navrhovateľom označenej (a citovanej v bode 1 tejto časti nálezu).

Článok (č. 5) „Vysoká škola tunelovania“ (Profit z 18. septembra 2000) bol v označenom časopise publikovaný v rubrike „kauza ...“, má svojho autora a začína

úvodom: „Štatutárni zástupcovia ZŤS TEES Martinské strojárne umožnili spoločnosti DMD Fin získať za 20 mil. Sk akcie, ktorých reálna hodnota dosahovala miliardu korún.“

Navrhovateľ označil záver článku ako časť nepochybne porušujúcu prezumpciu nevinu (pozri jej citáciu v bode 1 tejto časti nálezu). Tento článok je publikovaný na dvoch stranách formátu A 4, pričom každá strana má tri stĺpce (na oboch stranách sú spolu tri fotozábery). Text článku obsahuje viaceré časti (vrátane záveru), resp. údaje z uznesenia o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia z 28. augusta 2000.

V texte článku však treba poukázať napr. aj na túto časť (prvá strana, stĺpce 1 a 2): „Okresný úrad vyšetrovania v Martine v spolupráci s Úradom finančnej polície (ÚFP) zhromaždil dokumentačný materiál, na základe ktorého sa 28. augusta začalo trestné stíhanie voči trom osobám zainteresovaným na poškodzovaní veriteľov na úkor materskej spoločnosti ZŤS TEES Martinské strojárne, a. s. Ako Profitu potvrdil zástupca riaditeľa ÚFP D. B., majú dôvodné podozrenie, že obvinení predstavitelia strojárni uskutočnili kroky v zhode so zástupcami firiem DMD Holding, a. s., a DMD Fin, a. s., s úmyslom previesť majetok martinského podniku za čo najnižšiu cenu. Vyšetrovateľ obvinil z trestného činu zneužitia právomoci verejného činiteľa súdneho exekútora Jána B.“

Pri článku (č. 7) „Ad: Vysoká škola tunelovania“ (Profit z 3. novembra 2000) išlo navrhovateľovi skôr o poukázanie na účasť martinského úradu vyšetrovania na výrokoch publikovaných v predchádzajúcom článku.

Článok (č. 6) „Miliardový podvod ?“ (Moment zo 6. októbra 2000) sa zaoberá problémami Martinských strojárni aj v kontexte problémov spojených s konverziou zbrojárskej výroby na Slovensku. Je publikovaný na 4 stranách formátu A 4, avšak značnú časť v ňom zaberajú fotozábery. Jeho nadtitul znie „rozkrádačka“ a podtitul „Bývalý manažment martinských strojárni je trestne stíhaný za tunelovanie“. Na záver článku je uvedená jeho autorka.

Navrhovateľ napadol časť publikovanú na poslednej strane článku (a citovanú v bode 1 tejto časti nálezu). Tejto predchádzajú údaje o trestnom stíhaní pracovníkov manažmentu Ing. M. N. a Ing. J. V., ktoré mal Momentu poskytnúť zástupca riaditeľa finančnej polície (v intenciách uznesenia o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia z 28. augusta 2000). Po navrhovateľom napadnutej časti nasleduje: „Ak súd preukáže ich vinu, hrozí im odňatie slobody od 6 mesiacov do 5 rokov, prípadne za zneužívanie informácií v obchodnom styku 5 až 12 rokov. Obvinenému exekútorovi hrozí odňatie slobody na 3 až 10 rokov.“

Článok (č. 10) „Vyše miliardy fuč“ (Pravda z 20. apríla 2001) sa týka uznesenia zvolenského úradu vyšetrovania o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia zo 17. apríla 2001. Jeho nadtitul znie: „Traja obvinení v kauze tunelovania PPS Detva.“ Článok má dvoch autorov a bol publikovaný v rozsahu šiestich stĺpcov.

Navrhovateľom napadnutej časti článku (a citovanej v bode 1 tejto časti nálezu) však predchádzajú aj iné z hľadiska prezumpcie neviny významné časti. V úvodnom odseku článku sa napr. uvádza, že zvolenský vyšetrovateľ súčasne obvinil aj exekútora Jána Borovského zo zneužívania právomoci verejného činiteľa. V poslednom odseku tretieho stĺpca sa zase uvádza: „Celou záležitosťou sa začal zaoberať Úrad finančnej polície Policajného zboru a na základe jeho poznatkov vyšetrovateľ vzniesol obvinenie.“

Autorom článku č. 4 je finančná polícia, autorom ďalších označených článkov (č. 5, č. 6 a č. 10) sú novinári (v článku č. 7 sa nachádza vyjadrenie navrhovateľa a stanovisko redakcie). Pri článkoch č. 5, č. 6 a č. 7 nie sú pochybnosti, že novinári vychádzali aj z informácií finančnej polície a martinského úradu vyšetrovania. Vzhľadom na rozporné tvrdenia účastníkov konania ohľadne článku č. 10, avšak s prihliadnutím na tvrdenia navrhovateľa, ako aj celkové znenie tohto článku, možno zaujať pracovnú verziu, že aj pri tomto článku novinári vychádzali tiež z informácií zvolenského úradu vyšetrovania, ktorý začal trestné stíhanie a vzniesol obvinenie.

Celková štruktúra a znenie článku č. 4 boli vecou finančnej polície, zatiaľ čo pri článkoch č. 5, č. 6 a č. 10 ide o záležitosť novinárov (pri článku č. 7 len sčasti). Tento rozdiel však nie je podstatný, pretože navrhovateľom napádané časti článkov, ktoré mali porušiť prezumpciu nevinu, ústavný súd neposudzoval izolovane, ale v kontexte o. i. aj celkového znenia týchto článkov.

Z obsahu článkov nemožno vyvodit' záver, že by odporcovia poskytli tlačovým masmédiám informácie odrážajúce alebo vyjadrujúce ich názor, že navrhovateľ je vinný, a že by boli masmédiá takto aj informácie odporcov publikovali. Možno iba konštatovať, že odporcovia považujú navrhovateľa (označeného okrem článku č. 10 iba iniciálkami) za obvineného, resp. dôvodne podozrivého zo spáchania trestných činov zneužívania právomoci verejného činiteľa za skutkových okolností odrážajúcich viac alebo menej presne znenie uznesení o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia.

Informácie odporcov ohľadne spáchania trestných činov navrhovateľom preto zákonite implikujú aj všetky už uvedené výhrady, ktoré sú v zmysle Trestného poriadku so vznesením obvinenia spojené. Z informácií, ktoré mohli odporcovia masmédiám poskytnúť, ako aj z ich publikácie v článkoch teda vôbec nemožno usudzovať na vyslovenie viny, ktorá by bola preukázaná dôkazmi – čo samozrejme odporcom ani neprislúcha – ale len na vyslovenie dôvodného podozrenia zo spáchania trestných činov, resp. dôkaznú situáciu, ktorá odôvodňuje vznesenie obvinenia (pozri *mutatis mutandis* rozsudok európskeho súdu vo veci *Daktaras v. Litva*, § 44). Toto sa napokon vzťahuje aj na viaceré ďalšie články z tlače, ktoré navrhovateľ ústavnému súdu predložil.

Navrhovateľ pri namietaní porušenia prezumpcie nevinu vychádzal z neprimeranej alebo nadmernej medializácie jeho trestných vecí zavinenej odporcami v rozpore s čl. 2 ods. 2 ústavy, § 8a a § 65 Trestného poriadku a § 11 ods. 1 písm. d) zákona o informáciách.

Ústavný súd neposudzoval primeranosť alebo zákonnosť rozsahu a spôsobu, akým odporcovia informovali masmédiá (a teda aj verejnosť) o trestných veciach navrhovateľa, ale skúmal iba to, či odporcovia vyslovili jeho vinu zo spáchania trestného činu.

Prezumpciu neviny porušujú aj výroky orgánov činných v trestnom konaní o obvinenom zverejnené v masmédiách, ktoré vyjadrujú názor, že tento je vinný, pričom jeho vinu ešte nevyslovil právoplatným odsudzujúcim rozsudkom súd. Prezumpciu neviny neporušujú také výroky, ktoré len vyjadrujú stav podozrenia zo spáchania trestného činu. Keďže ústavný súd dospel k záveru, že v navrhovateľom namietaných prípadoch išlo o výroky odporcov vyjadrujúce len stav podozrenia zo spáchania trestného činu, a teda neporušujúce prezumpciu neviny navrhovateľa, rozhodol, že jeho práva podľa čl. 50 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 2 dohovoru porušené neboli.

Na záver možno ešte uviesť, že navrhovateľom predložené články, ktoré mali porušiť prezumpciu neviny (a tiež ohroziť využitie práv obhajoby), boli publikované v čase, keď obe jeho trestné veci boli v štádiu vyšetrovania, a teda neskončeného prípravného konania. Zákonite preto v tom čase nemohli byť ani určené zloženia súdov, ktoré by mali rozhodnúť otázku viny (vo veci zvolenského úradu vyšetrovania nebola obžaloba na súd podaná doposiaľ). Nie sú preto ani dané dôvody, na základe ktorých by bolo možné usudzovať, že neustrannosť súdov príslušných na prejednanie navrhovateľových vecí bola nepriaznivo ovplyvnená článkami z tlače do takej miery, ktorá znamená porušenie prezumpcie neviny (pozri obdobne rozhodnutie európskeho súdu o prijateľnosti vo veci Adam Wloch v. Poľsko).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

Vyhlásené v Košiciach 24. januára 2002

